

Agama impalearis

TEXT
A FOTO
DANIEL
JABLONSKI

terárium

Druh osídluje také kamenitá a skalnatá stanoviště

Agama Bibronova, jeden z morfologicky nejvariabilnějších a v oblasti Maghrebu nejrozšířenějších druhů ještěrů zastupující zde taxonomicky složitý rod *Agama* Daudin, 1802 čítající v dnešní době více jak 30 druhů malých až středně velkých ještěrů (El Din, 2006).

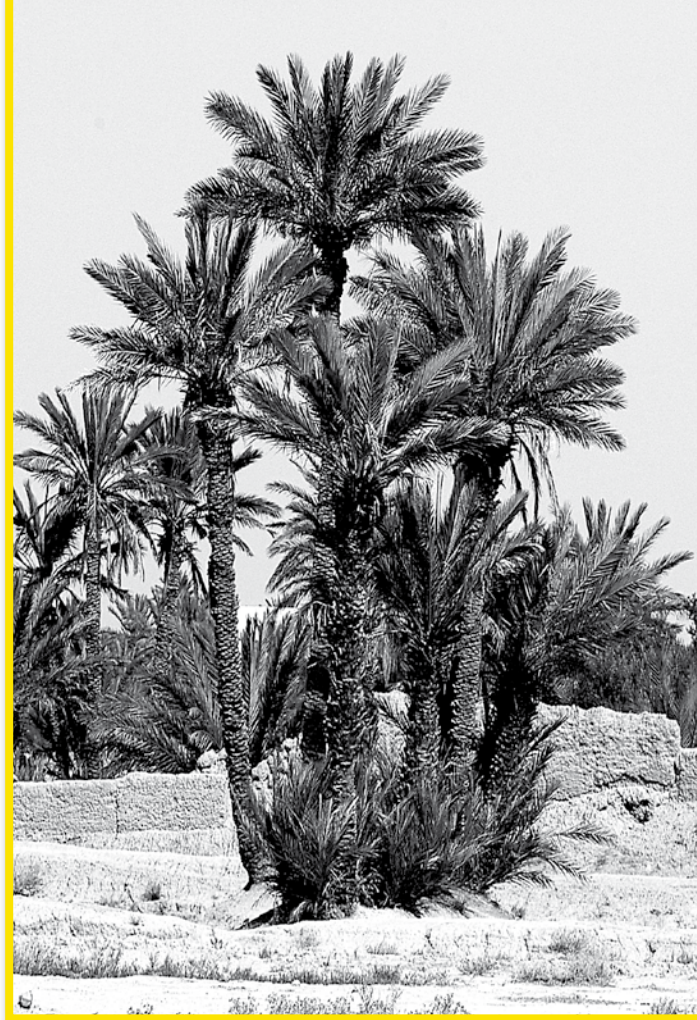
O vysoké variabilitě druhu *Agama impalearis*, popsaném roku 1874 německým zoologem a paleontologem Oskarem Boettgerem, svědčí i zajímavá historie popisu tohoto druhu. Tato agama byla totiž popsána již v roce 1851 z Maroka. Stalo se tak za přispění francouzských zoologů a herpetologů, otce a syna, André M. C. Dumé-

Gravidní samice *Agama impalearis* z okolí města Goulmine v jižním Maroku patříci fytogeograficky k jižní, pestřeji vybarvené formě

rila a Augusta Dumérila. Na počest dalšího slavného francouzského zoologa Gabriela Bibrona pak byla tato agama nazvána *Agama bibronii*. Dnes je však za oficiálního otce popisu druhu uznáván právě Boettger a z původního názvu se tak stalo synonymum.

Oblast výskytu druhu je poměrně velká, což je způsobeno jeho vysokou ekologickou valencí a nenáročností druhu na prostředí. Tato agama se vyskytuje v mediteránní oblasti Maroka, Západní Sahary, Alžírsku, v jihozápadní Libyi, okrajových částech Tuniska, dále v Mauritánii, Malawi, Nigeru, Čadu a také Mali (Le Berre, 1989 in Bons et Geniez, 1997; Geniez et al., 2004). Hojně je pozorována zejména v oblastech kolem pobřeží Atlantiku, případně kolem toků řek. Obývá nejrozličnější bioklimatické zóny a v jednotlivých oblastech preferuje jiná stanoviště. V horách Středního Atlasu a Antiatlasu jsou jimi např. humidní či semihumidní místa apod. Osobně

jsem ji pozoroval v Maroku a to v okolí města Goulmine, u města Agdz v údolí řeky Draa a na několika místech v Anti-

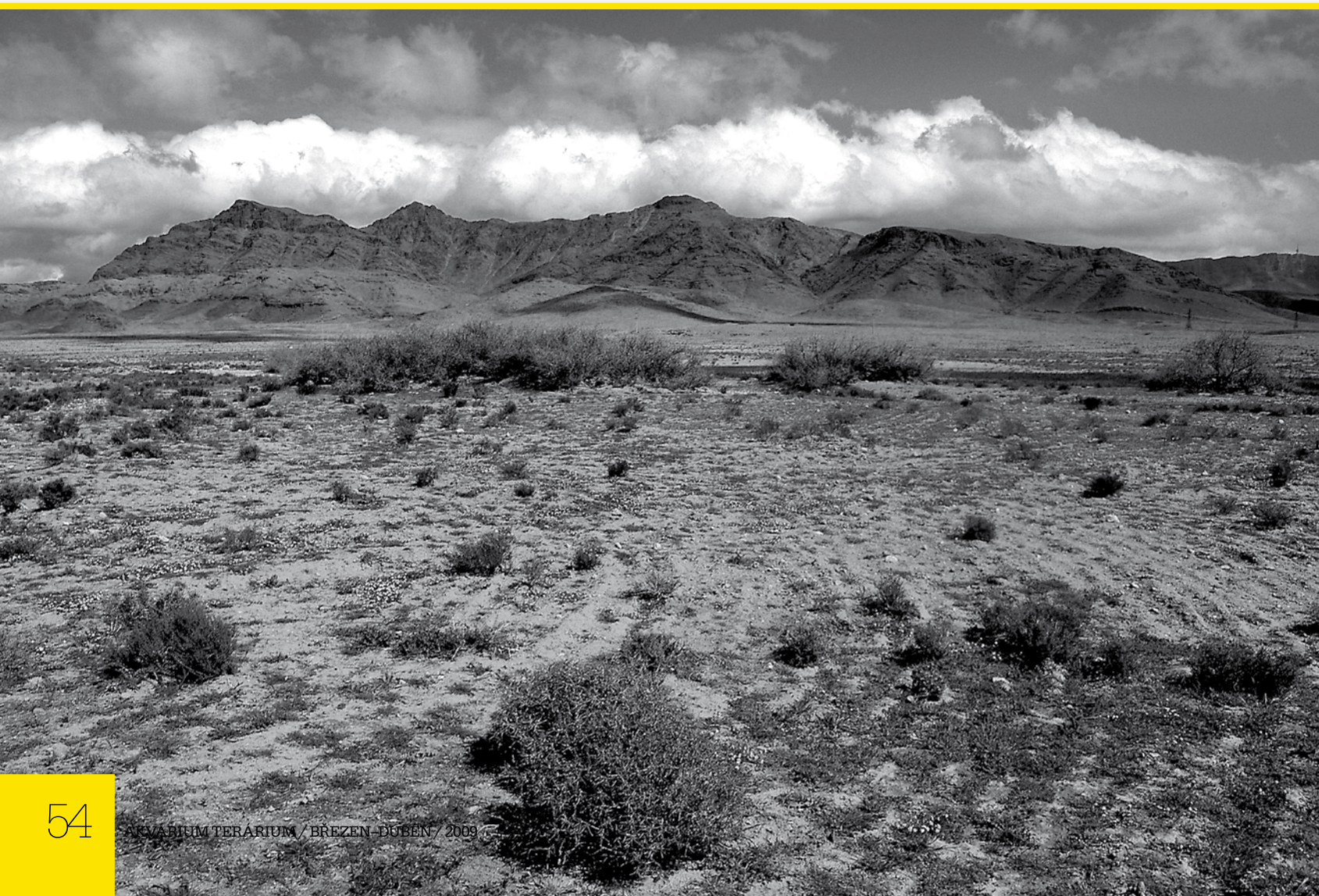
atlasu. Nevyhýbá se však ani polopouštnímu až pouštnímu prostředí. Zejména ji ale můžeme nalézt vyhřívat se na

Agamy Bibronovy můžeme pozorovat také v antropogenně utvářené krajině a v oázách

skalnatých a kamenitých zídkách v antropogenně utvářené krajině a nevyhýbá se ani blízkost lidských sídel. Do dálky pozoruje a zkoumá své okolí a při pokusu o přiblížení ihned rychle a hlasitě prchá. Po chvíli se ale na své původní stanoviště vrací a jakožto teritoriální druh si své území střeží.

Tato agama je druh středně velkého, zato mohutného ještěra dorůstajícího do celkové délky od 120 (mláďata) do 300 mm i více. Hlava je mohutná, svrchu trojúhelníkovitá, bez jasně definovaných hlavových šupin pilea. Oči jsou velké, chráněné pohyblivými víčky. Téměř celé tělo je pokryto drsnými, kýlovitými šupinami, které se za hlavou v dorzální oblasti diferencovaly na malý hřebínek typic-

Agamy obývají i písčité biotopy s roztroušenými křovinami

Subadultní jedinec *Agama impalearis*

Portrét *Agamy impalearis*, místo pozorování poblíž hranice s Alžírem

Zejména samci druhu *Agama impalearis* jsou značně agresivní

ký a pozorovatelný zejména u starších jedinců. Zvlášť výrazný je ale u dospělých samců. Výrazné zrohovatělé šupiny, jakožto jeden z typických znaků tohoto druhu, jsou pozorovatelné také v místech kolem ušních otvorů, posteriorní oblasti hlavy (Geniez *et al.*, 2004) – viz foto.

Zbarvení je nejvariabilnějších znakem tohoto taxonu. Závislé je zejména na teplotě, prostředí, oblasti výskytu, roční době, pohlaví či reprodukční fázi (Geniez *et al.*, 2004). Můžeme pozorovat pestře zabarvené jedince disponující barvami od sytě modré přes sytě červenou až žlutou, ale také úplně nenápadné, často zbarvením přizpůsobené svému prostředí. Z osobní zkušenosti mohu podotknout, že čím jsem pozoroval geograficky jižněji a v teplejších místech se vyskytující jedince, tím více narůstala převaha pestrých barev.

Jde o denního heliofilního živočicha zdržujícího se nejčastěji v okolí svého úkrytu, za který může sloužit kamen-

Pruhy v oblasti hrdla jsou typickým znakem juvenilních agam

ná zídka, kmen stromů, nebo i např. u cesty pohozená pneumatika z kamionu, pod kterou jsem našel nádherně vybarvenou gravidní samici. Na svých stanovištích se tato agama živí zejména rovnokřídým hmyzem, severoafrickými zástupci rodu *Blaps* apod.

Oviparní druh, u něhož doba páření probíhá od brzkého jara do pozdního léta, přičemž samice mohou mít za jednu sezónu až dvě snůšky. Samci často o samice bojují a jsou v tomto období obzvláště agresivní a teritoriální. Vajec může mít jedna samice od 6 do 23, nejčastěji se však jejich počet pohybuje kolem 14 (Zhari *et al.*, 2002). Mláďata dlouhá kolem 100 mm se následně líhnou po necelých 2 měsících a vyznačují se výrazným pruhováním v oblasti hrdla.

I přes značnou morfologickou variabilitu nebyly dodnes popsány žádné poddruhy. Nicméně na základě fylogenetické analýzy mitochondriální DNA byly popsány dvě linie, které se liší jak morfologicky, tak i geneticky (Brown *et al.*, 2002). Prozatím se však dělí pouze na tzv. jižní a severní formu, které od sebe izoluje pohoří Atlas jakožto nejvýznamnější biogeografický prvek oblasti.

Nádherně vybarvený samec *Agama impalearis* s viditelným hřebínkem za hlavou

Geniez, P., Mateo, A. J., Geniez, M., Pether, J., 2004: Amphibians and Reptiles of the Western Sahara An Atlas and Field Guide. Edition Chimera. Frankfurt am Main. 229 str.
Znari, M., El Mouden, E. & H. Francillon-Vieillot, 2002: Long-term Variations in Reproductive Trans of Bibron's Agama, *Agama impalearis*, in Western Morocco. African Journal of Herpetology. 51(1): str. 57-68

III

Variabilita ve zbarvení těchto agam je opravdu veliká. Zde jedinec z Antiatlasy

Literatura

Bons, J. & Geniez, P., 1996: Amphibiens et Reptiles du Maroc (Sahara Occidentale compris Atlas biogéographique). Asociación Herpetológica Española, Barcelona. 319 str.
Brown, R. P., Paréz, N. M. & Pestvo, J., 2002: The Atlas mountains as a biogeographical divide in North-West

Africa: evidence from mtDNA evolution in the Agamid lizard *Agama impalearis*. Molecular Phylogenetics and Evolutions, 24: str. 324-332

El Din, B. S., 2006: A Guide to the Reptiles and Amphibians of Egypt. The American University in Cairo Press, Egypt. 359 str.

Rozvoz po ČR a SR zdarma

kompletní nabídka vědecky formulovaných krmiv v té nejvyšší kvalitě pro mořskou i sladkovodní akvaristiku

vysoce kvalitní sortiment firmy

■ **EG ARTEMIA CYSTS** - velikostně a jakostně tříděná artemie (původ USA)

■ **výživa pro artemie řady SELCO**

■ **kompletní řady osvědčených granulovaných krmiv** **PROTON, NRD, EPAC**

GIOVANI PRODUCTS
akvariální chemie
prostředky pro výživu rostlin

morské rasy pro mořskou a sladkovodní akvaristiku

Výhradní dovozce pro ČR a SR : A.T.K.- Svatopluk Ondřej, tel.:777 814 912, 777 684 586, fax:571 456 320, www.oceannutrition.cz